

Η ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΣΤΗ ΓΑΛΛΙΑ

Dr. Roland Étienne

Διευθυντής της Γαλλικής Αρχαιολογικής Σχολής

Ι. Δομές της εθνικής Αρχαιολογίας

Μέσα στο εθνικό έδαφος, οι αρχαιολογικές επεμβάσεις διέπνυται από τον λεγόμενο νόμο

Carcorino της 27ης Σεπτεμβρίου 1941. Αυτός ο νόμος απαιτεί άδεια για όλες τις ανασκαφές ή όλες τις έρευνες που ενδιαφέρουν την αρχαιολογία. Οι υπηρεσίες του αρμόδιου Υπουργείου

μπορούν να διενεργούν ανασκαφές σε εδάφη που ανήκουν ή όχι στο Κράτος: σ' αυτό το νόμο βασίζονται όλες οι σωστικές ανασκαφές που συνδέονται με τα μεγάλα έργα.

Το Υπουργείο Πολιτισμού (που από την εποχή της κυβέρνησης Μπεργκοβούα έγινε Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Πολιτισμού) διαθέτει μια Υποδιεύθυνση Αρχαιολογίας που εξαρτάται από τη Διεύθυνση Εθνικής Κληρονομιάς. Σε κάθε περιοχή το Υπουργείο εκπροσωπείται από έναν γενικό διευθυντή πολιτιστικών υποθέσεων, υπό τον έλεγχο του οποίου βρίσκεται ο Περιφερειακός συντηρητής αρχαιολογίας (διάταγμα της 14ης Αυγούστου 1991· πρβλ. συνημμένο οργανόγραμμα). Η περιφερειακή αρχαιολογική Υπηρεσία μεριμνά για την εφαρμογή της νομοθεσίας σχετικά με τις ανασκαφές και τις αρχαιολογικές ανακαλύψεις, τη χρήση του εδάφους και του υπεδάφους, την προστασία των αρχαιολογικών καταλοίπων, τη χρήση ανιχνευτών μετάλλων. Ο περιφερειακός συντηρητής ετοιμάζει τον προγραμματισμό των ανασκαφών, λαμβάνοντας υπόψη τη γνώμη του ανωτέρου συμβουλίου αρχαιολογικής έρευνας. Είναι επίσης υπεύθυνος για την ενημέρωση του αρχαιολογικού χάρτη και έχει την ευθύνη του συνόλου της αρχαιολογικής τεκμηρίωσης. Το ανώτερο Συμβούλιο αρχαιολογικής έρευνας, που αναμορφώθηκε και διευρύνθηκε το 1985 (με τη συμμετοχή, μεταξύ άλλων, πανεπιστημιακών και μελών του CNRS), γνωρίζει όλα τα θέματα που αφορούν την εθνική αρχαιολογία και δίνει τις άδειες για προγραμματισμένες ή σωστικές ανασκαφές. Αυτό το συμβούλιο αποκεντρώθηκε πρόσφατα και διαιδέθηκε σε περιφέρειες για την καλύτερη διαχείριση, μεταξύ άλλων των φακέλων των ανασκαφών, αλλά η σημερινή λειτουργία του δεν ικανοποιεί πλήρως, αφού ο αντιπρόεδρος (πρόεδρος είναι ο Υπουργός) παραιτήθηκε το 1992 συμπαρασύροντας την πλειοψηφία των μελών του Συμβουλίου: ήθελαν να διαμαρτυρηθούν κατά της πολιτικής του υπουργείου που τείνει να περιορίσει το ρόλο του Συμβουλίου.

II. Δομή της γαλλικής αρχαιολογίας στο εξωτερικό

Το υπουργείο Πολιτισμού δεν είναι το μόνο που ασχολείται με την αρχαιολογία. Το γαλλικό σύστημα είναι ιδιαίτερα περίπλοκο, επειδή άλλα τρία υπουργεία χρηματοδοτούν άμεσα αρχαιολογικές δραστηριότητες:

— Πέντε μεγάλα Ινστιτούτα στο εξωτερικό, που έχουν σχεδόν εξ ολοκλήρου ή εν μέρει αρχαιολογική δραστηριότητα, εξαρτώνται από την Εθνική παιδεία. (Σχολή Αθηνών, Ρώμης, Ινστιτούτο Καίρου, Άπω Ανατολής, Κάσα Βελάσκεθ της Μαδρίτης). Ορισμένα Ινστιτούτα εξαρτώνται αντίθετα από το υπουργείο Εξωτερικών, όπως της Ισταμπούλ, της Δαμασκού, της Βηρυτού. Αυτό το υπουργείο χρηματοδοτεί ανασκαφές σε τρεις ηπείρους μέσω μιας Επιτροπής ανασκαφών, που ανήκει στην Υποδιεύθυνση Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών του υπουργείου Εξωτερικών (12 εκ. φράγκα διανεμήθηκαν έτσι εφέτος). Π.χ. στην Ελλάδα αυτή η επιτροπή συνεισφέρει στις ανασκαφές του Δικιλύ-Τας σε συνεργασία με την εφορία Καβάλας και με την υποστήριξη της Γαλλικής Σχολής των Αθηνών. Στην Κύπρο οι ανασκαφές στην Αμαθούνα γίνονται επίσης με πιστώσεις που προέρχονται από το υπουργείο Εξωτερικών. Βάσει της ίδιας αρχής συνεργασίας οργανώνονται ανασκαφές στην Αλβανία και την Ουκρανία.

— Τέλος το CNRS, υπουργείο Έρευνας και Διαστήματος, χρηματοδοτεί ομάδες που ασκούν αρχαιολογική δραστηριότητα (π.χ. για την Ελλάδα, πρωτοστουρική ομάδα του R. Treuil. Οι B. Helly και J.-P. Demoule εργάζονται στη Θεσσαλία, στο πλαίσιο προγραμμάτων του CNRS). Οι ομάδες του CNRS εργάζονται φυσικά και στη Γαλλία.

III. Οι αρχαιολόγοι: εκπαίδευση και στρατολόγηση

Για τους αρχαιολόγους υπάρχει μόνο μία οδός εκπαίδευσης, η πανεπιστημιακή εκπαίδευση. Αλλά υπάρχουν επίσης, για την απόκτηση πρακτικής πείρας, «στάδια» σε πολλούς χώρους ανασκαφών, όπου οι φοιτητές

χρησιμοποιούνται ως εργάτες, και υπάρχουν ακόμη μερικές ανασκαφές-πilotό εκπαίδευσης, όπως το Lattes (Montpellier), υπό την αιγίδα του υπουργείου Πολιτισμού και του CNRS. Οι τεχνικοί του στρατολογούνται στις ανασκαφές (συντηρητές) εκπαιδεύονται σε εξειδικευμένες σχολές (IFROA) ή παρακολουθούν τεχνικά τμήματα του Πανεπιστημίου (MST). Υπάρχει ειδική εκπαίδευση για τους αρχιτέκτονες που είναι υπεύθυνοι για τη συντήρηση των μνημείων, αλλά δεν είναι ειδικά αρχαιολογική. Αντίθετα μια ειδική αρχαιολογική εκπαίδευση, μονοστής ή διετής, για τους ήδη διπλωματούχους αρχιτέκτονες, γίνεται από τη Σχολή αρχιτεκτονικής του Στρασβούργου και το Πανεπιστήμιο της Λυών II (DEA). Στη Γαλλία, οι αρχαιολόγοι που υπηρετούν στην περιφέρεια στρατολογούνται σήμερα με διαγωνισμό και μετά την πανεπιστημιακή τους εκπαίδευση μπαίνουν στη Σχολή Εθνικής Κληρονομιάς που ιδρύθηκε το 1990. Αυτή η επαγγελματική σχολή δημιουργήσε τα στελέχη του υπουργείου Πολιτισμού (υπάρχει επίσης ειδική στρατολόγηση με διαγωνισμούς για τους αρχαιολόγους που προσλαμβάνονται στους δήμους και τους νομούς. Αφού περάσουν με επιτυχία αυτό το διαγωνισμό, πρέπει να κάνουν ένα «στάδιο» στη Σχολή Εθνικής Κληρονομιάς).

Η επιτόπια εργασία των σωστικών ανασκαφών γίνεται από 1500 συμβασιούχους όλων των επιπέδων, οργανωμένους κατά ιεραρχημένες ομάδες. Αυτοί οι συμβασιούχοι αμείβονται με πιστώσεις που χορηγούνται από το Κράτος και κυρίως από επιχειρήσεις δημοσίων έργων ή εγγειοβελτιωτικών έργων. Οι πιστώσεις καταβάλλονται σε έναν μη κερδοσκοπικό οργανισμό, την AFAN (Ένωση εθνικών αρχαιολογικών ανασκαφών, που ιδρύθηκε το 1974), που απασχολεί 800 άτομα. Το σύστημα λειτουργεί άσχημα από κοινωνική άποψη, αφού οι συμβασιούχοι έχουν ελάχιστες ελπίδες νομιμοποίησης (οι συμβάσεις αορίστου χρόνου είναι λίγες και η κατάσταση τους τους απαγορεύει να εργασθούν επί δώδεκα μήνες). Από επιστημονική άποψη, έχουν γίνει σημαντικές βελτιώσεις για να επιτρέ-

ψουν τη μελέτη και τη δημοσίευση. Στις συμβάσεις με τις επιχειρήσεις δεν είναι σπάνιο να επιτύχει κανείς ένα χρόνο δημοσίευσης εκτός από τη χρηματοδότηση των επιτόπιων ανασκαφών. Οι συζητήσεις σχετικά με αυτό το σύστημα είναι αρκετά ζηηρές: πολλές κινητοποιήσεις και απεργίες των συμβασιούχων, που θέλουν να διαμαρτυρηθούν και για την τάση του Κράτους να απαλλαγεί εντελώς από τη διαχείριση των πειρουσών ανασκαφών, αναθιτώντας την στους επιχειρηματίες, οι οποίοι θα προσλάβιαν οι ίδιοι ιδιωτικά συνεργεία αρχαιολόγων, όπως υπάρχουν σε μερικές χώρες. Ορισμένοι βλέπουν σ' αυτό μια απειλή για την ποιότητα της εργασίας και των δημοσιεύσεων.

Οι αρχαιολόγοι που εργάζονται στο εξωτερικό προσλαμβάνονται με ειδικούς διαγωνισμούς (Αθήνα, Ρώμη, Κάιρο)...

Τα Πανεπιστήμια παίζουν σημαντικό ρόλο στη γενική βασική εκπαίδευση, αλλά μάλλον μικρό ρόλο στις επιτόπιες εργασίες, τουλάχιστον εδώ και είκοσι χρόνια, γιατί παλαιότερα ο υπεύθυνος για τις αρχαιολογικές περιφέρειες ήταν ταυτόχρονα καθηγητής Πανεπιστημίου, συχνά απόφοιτος των γαλλικών Σχολών της Αθήνας ή της Ρώμης. Το συντηρτικό βάρος των «κλασικών» αρχαιολόγων έκανε την εθνική αρχαιολογία να διαθέτει μόνο μικρό αριθμό πανεπιστημιακών θέσεων ή εδρών (δεν υπάρχουν περισσότερες από 5 έδρες γαλλορωμαϊκής αρχαιολογίας στη Γαλλία και δεν είναι όλες κατελημμένες από αρχαιολόγους).

Η εθνική αρχαιολογία περνεί μια «αναπτυξιακή κρίση» που επηρεάζει το προσωπικό (εκπαίδευση και πρόσληψη), τους οργανισμούς διαχείρισης (σχέση του Υπουργείου και του Ανωτέρου Αρχαιολογικού Συμβουλίου) και την πολιτική (ιδιωτικοποίηση μέρους των αρχαιολογικών δραστηριοτήτων). Το έτος Αρχαιολογίας (1990) έδειξε το ενδιαφέρον της εξουσίας για την εθνική αρχαιολογία, που έχει γίνει πολιτικό θέμα και όργανο γοήτρου σε όλα τα επίπεδα. Η εθνική αρχαιολογία αναζητεί διενεστικές συνεργάτες και ο μεγάλος αρχαιολογικός χώρος του όρους Beungray (Bibracte, πρωτεύουσα του

Eduens) είναι μια επιχείρηση στην οποία συμμετέχουν πολλά ξένα συνεργεία: όσοι Έλληνες ενδιαφέρονται για την εποχή του Σιδήρου στην Ευρώπη θα ήταν ευπρόσδεκτοι!

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ - Τροποποίηση του οργανογράμματος της 2ας Δεκεμβρίου 1987 (J.O. της 5ης Μαρτίου 1988)

Εξειδικευμένες Επιθεωρήσεις¹

Νομάρχης περιφέρειας-Νομάρχης νομού-Περιφερειακός διευθυντής πολιτιστικών υποθέσεων

-Περιφερειακή αρχαιολογική υπηρεσία:

Περιφερειακός αρχαιολογικός συντηρητής.

Συντηρητές της εθνικής κληρονομιάς.

-Περιφερειακή συντήρηση ιστορικών μνημείων:

Περιφερειακός συντηρητής ιστορικών μνημείων.

Αρχιτέκτονες υπεύθυνοι ιστορικών μνημείων.

Αρχιτέκτονες των κτηρίων της Γαλλίας².

Συντηρητές αρχαιοτήτων και αντικειμένων τέχνης³.

-Περιφερειακή υπηρεσία απογραφής:

Περιφερειακός συντηρητής απογραφής.

Συντηρητής Εθνικής Κληρονομιάς.

-Υπηρεσία γενικών και οικονομικών υποθέσεων

-Σύμβουλος πολιτιστικής δράσης

και θεάτρου

-Σύμβουλος εικαστικών τεχνών

-Σύμβουλος εθνολογίας

-Σύμβουλος για το βιβλίο και την ανώνυμη

-Σύμβουλος μουσικής και χορού

-Σύμβουλος μουσείων

(1) Κεντρικός οργανισμός που παίζει ρόλο συμβουλίου.

(2) Υπάλληλοι του Υπουργείου εξοπλισμού που τίθενται στη διάθεση του υπουργού του υπευθύνου των ιστορικών μνημείων, για τις ανάγκες έργων σε ιστορικά μνημεία που ανήκουν στην αρμοδιότητά τους.

(3) Εθελοντές.

Archaeology in France

Dr. R. Étienne

Archaeological work in France is subjected to the so-called Carcopino Law of 1941.

The Ministry of Education and Culture has a Sub-Direction of Archaeology that depends on the Direction of National Heritage. In each province the Ministry is represented by a General Director of cultural affairs, to whom the regional curator of antiquities is subordinated.

The regional Archaeological Service has the responsibility for the observance of legislation regarding excavations and archaeological discoveries, the use of land and sub-soil, the protection of archaeological remnants, the use of metal detectors. The regional curator prepares the scheduling of excavations and has the responsibility for the total archaeological documentation. The Supreme Council of

archaeological research grants the permission for the scheduled or the rescue excavations.

The Ministry of Education and Culture is not the only civil service dealing with archaeology. Three more ministries directly finance archaeological activities, while five major institutes operating abroad (one is the French Archaeological School of Athens), which are partially or totally involved in archaeological work, depend on the Ministry of Education and Culture. Finally, the CNRS (Ministry of Research and Space) finances groups of scientists who are active in archaeology.

For an archaeologist the only way to obtain a proper scientific knowledge is through university, while the excavational projects can supply him with practical experience. Archaeologists in France are employed after a screening. The work of rescue excavations is carried out by 1500 archaeologists on contract who are paid by various state budgets. The necessary credits are managed by a non-profit organization, the AFAN (Union of National Archaeological Excavations), established in 1974.

While the universities play an important role in the theoretical archaeological education, they have a rather poor contribution to its practical application. Archaeology in France goes through the stage of "development crisis" that affects the personnel (education and employment), the administrative organizations (Ministry and Supreme Archaeological Council relations), and the archaeological policy of the country (partial privatization of archaeological activities).

ΤΟ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Dr. Klaus Fittschen

Διευθυντής του Γερμανικού Αρχαιολογικού Ινστιτούτου Αθηνών

Το Γερμανικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο στην Αθήνα ιδρύθηκε το 1874, με σκοπό να διεξάγει αρχαιολογικές έρευνες στην Ελλάδα. Η δραστηριότητα αυτή, την οποία μοιράζεται με Ινστιτούτα τόσο της φιλοξενούσας

χώρας όσο και άλλων κρατών, παίζει και σήμερα ακόμα τον κυρίαρχο ρόλο στις ενασχολήσεις του Ινστιτούτου, ενώ παράλληλη φροντίδα αποτελούσε από την αρχή και η δημοσίευση των αποτελεσμάτων των ανασκαφικών

ερευνών. Τα τελευταία χρόνια όλο και πιο συχνά προστίθενται και ανάγκες αναστηλωτικών εργασιών, η μέριμνα για τα μνημεία καθώς και η μέριμνα για μια σωστή διευθέτηση των χώρων και του περιβάλλοντος φυσικού το-